

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

ero Confess. p. 1. q. 3. cit. Azor q. 19.
& Diana resol. 5.

37. Deinde, duobus in discordia electis & contententibus de Pontificatu: & quod Fidelium in duas partes scissorum una hunc, altera pars alterum sequatur, utroque in quasi possessione existente, ad Schisma ex eoque impendenda mala avertenda Cardinales Concilium cogere possunt: cujus autoritate de certo & universali capite Ecclesie provideatur, Jacobat. de Concil. lib. 3. art. 1. n. 574. Manfredus de Cardinalibus p. 1. cap. 31. & alii apud cit. Barbosam cap. 4. n. 76. & Dianam Resol. 62. §. Est tamen, hujusmodi Concilia, licet propter defectum Papalis autoritatis, aliquod modò imperfecta sint, tan. Concilia 6. dist. 17. pro venerabilibus tamen & Jure coactis conventibus habentem, cum Ant. Perez in Pentateuch. Fidei Tract. 3. de Concil. cap. 8.

38. Demum, in Conciliis Papæ autoritate congregatis Cardinales, etiam qui Episcopi non sunt, vocem sive suffragium, non Consultivum duntaxat, sed Decisivum, perinde ut Episcopos, habere, cum Suarez de Fide disp. 11. s. 1. n. 17. Perez cit. cap. 8. n. 8. & alii docet idem Diana Resol. 3. & praxis recentiorum Conciliorum, præsertim Lateranensis: cujus decretis, sicut Episcopi, sic etiam, imò ante istos subscriperunt Cardinales. Ratio est; quod etiam isti succedant loco Apostolorum; & sicut hi, antequam prædicandi Evangelii causa per universum Orbem dispergerentur, B. Petro, sic Cardinales istius successoribus assistant & in negotiis arduis Consilarii sint & adjutores; & propterea à S. Bernardo ad Eugenium scribente Seniores populi & Orbis judices nuncupentur: partim verò; quòd eorum autoritas & officium non tantum propriam sui Tituli vel Ro-

manam, sed vel maximè universalem Ecclesiam spectet.

ARTICULUS III. De Patriarchis, Primatibus, & Archiepiscopis.

SUMMARIUM.

39. Hi Ordinarii Judices Ecclesiastici sunt.
40. Inter eos eminenti Patriarche:
41. Quorum Majores hodie quatuor:
42. Olim duo tantum erant.
43. Minores varii sunt.
44. Maiorum potestas.
45. A Minoribus solò nomine differunt Primates.
46. Aliquam potestatem obtinentes in Metropolitanos.
47. Archiepiscoporum etymon.
48. Et excellentia supra Episcopos.
49. Potestas eorum in subditos propria Diocesis.
50. Et in Episcopos suffraganeos:
51. Quorum officii executionem promoveant.
52. Negligentiam aliquando supplent.
53. Synodum convocant.
54. Et de causis Episcoporum, olim etiam Criminalibus.
55. Hodie saltem de Civilibus cognoscunt.
56. In suffraganeorum subditos procedunt casibus Jure expressis:
57. Cum ad ipsos provocatur:
58. Cum visitant Provinciam:
59. Cum notoria crimina & corruptela sunt.
60. Vel causa inter Episcopum ejusque subditum agitur.
61. Cum Canonici cessant à Divinis.

62. *Isdem casibus in subditos Archiepiscoporum procedunt Primates.*
39. **O**rdinarii Judices Ecclesiastici post Papam vel maximè & stabiliter sunt Prælati Ordinis Episcopalis, Patriarchas, Primates, Archi- & Episcopos complectentis, *can. Cleros 1. pr. V. Ordo verò dist. 21. & Concil. Trident. Sess. 23. cap. 7. §. Ne verò de Ref.* Ex quibus trium priorum hóc: postremi verò sive Episcopi officium & potestatem, sequenti Articulò exponemus.
40. Patriarchæ itaque vocabulò Græcò, summum Patrem sive Patrum & Episcoporum Principem denotante, *can. & V. cit.* veniunt dicti Ordinis Prælati omnibus non unius duntaxat Provinciæ, sed totius Regni vel Imperii Episcopis, & ipsis quoque Archiepiscopis præpositi; ut ab his graviorum Religionis negotiorum summa ad ipsos deferatur, *can. Urbes 1. dist. 80.*
41. Eorum aliqui Majores, alii Minores hodie vocantur. Majores & primarii post Romanum Pontificem, Basilicæ Lateranensis Patriarcham, *can. 1. pr. dist. 23. & cæterorum Patriarcharum Principem, c. Antiqua 23. de Privileg.* sunt quatuor, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, *can. Renovantes 6. & can. fin. dist. 22.* Neque obstat; quòd ab Isidoro *V. Ordo verò cit.* & à Nicolao I. ad *Consul-ta Bulgar. cap. 92.* præter Romanam duæ tantùm Sedes Patriarchales, Antiochena & Alexandrina referantur; quia intelligendi sunt secundùm tempora antiquiora, quibus Romani Pontifices in electionem Sedis Constantinopolitanæ & Hierosolymitanæ ad dignitatem Patriarchalem nondum consenserant, & pro veris Patriarchalibus tantùm habebantur
- Sedes, quæ ab ipso B. Petro, ut Antiochena primùm, deinde Romana: vel ejus nomine, ut à S. Marco Evangelista Alexandrina, sunt institutæ, Barboza *700. Eccles. Lib. 1. cap. 6. n. 13. & 19.* Minores dicuntur, qui inter Latinos sedis Apostolicæ indulgentiæ & inveteratò usu Patriarchale nomen obtinuerunt & hodie retinent: cuiusmodi sunt Patriarchatus Aquileiensis, *can. Nunc verò 9. q. 3.* occasione alicujus Schismatis sub annum Christi 570. erectus & Gradensis in Istria, *can. Erubescam 1. dist. 32. & c. Ex literis 29. de Offi. deleg. propter aëris intemperiem à Nicolao IV. Anno 1441. translatus Venetiæ, & ab ipso Urbe Venetiæ Patriarchatus appellatus: quibus Indiarum sive novi mundi Paulo III. erectus, & post hunc Hispanicæ Patriarchatus accesserunt, *can. Barboza à n. 40.* ubi sedes Bituricensis in Gallia, Toletanam in Hispania, Cantuariensem in Anglia & Pisanam in Italia, quas aliqui Patriarchales vocant, Primatialibus accenset n. 44.*
- Cæterùm Patriarchæ Majores ceteris supra cæteros Episcopalis Ordinis Prælatos, sicut dignitate, sic etiam potestate & jurisdictione multùm eminebant: & imprimis quidem ad ipsos Archi- & Episcoporum graviora negotia & maxores causas (salvâ tamen in omnibus auctoritate sedis Apostolicæ) deferrebantur, *can. Urbes cit.* Deinde ab ipsis, à summo Pontifice jam Palliò donatis, subjectionem recipiebant, *c. Antiqua cit.* & ab istis, iisque etiam præteritis ab Episcopis quoque ad eos (salvis tamen Apostolicam interlationibus, ad sedem Apostolicam interlationibus) poterat appellari, *c. cit.* Deponitum Ordinarii judices erant Archi- & Episcoporum, ut ex justa causa istos poterint deponere, *arg. can. Nos antiquum 6.*

quas 6. junctâ Gloſâ V. Paviliſ diſt. 65. & can. Quid ſuſpecti 3. q. 5. Olim, inquam; quia hujus ipſorum poteſtatis, an & in quos hodie uſus ſit, & poſt eorum provincias ab Infidelibus occupatas, eſſe poſſit, non apparet.

45. Patriarchis Minoribus aded affines ſunt Primates, ut utrôque nomine eodem: illô quidem à Græcis, iſtô vero à Latinis appellari; ac proinde eos nomine potiùs & titulô, quàm officio ac poteſtate differre, non immeritô velint Azor p. 2. Inſtit. lib. 3. cap. 35. q. 2. & Barboſa de Offic. & Poteſt. Epiſc. p. & Tit. 1. cap. 6. n. 8. cùm, ſicut Patriarchæ faltem minores, ſic etiam Primates vocentur Archiepiſcopi obtinentes Metropoles potentiores & majores, ut ſunt in Germania noſtra Olim Magdeburgenſis, hodie Salisburgenſis; in Hiſpania Toletanus; in Gallia Bituricenſis, Lugdunenſis, Arelatenſis, Viennenſis; in Italia Piſanus, Gneſnenſis in Polonia, in Hungaria Strigoniſis, Cantuarienſis in Anglia, in Scotia Archiepiſcopus S. Andree & in Hibernia Armacanus, Barboſa cit. cap. 6. n. 9.

46. Minoribus autem Patriarchis & Primatibus, licet minor quàm primariis ſeu Majoribus, aliqua tamen jurisdictio competit in Metropolitanis & Epiſcopis iſtis ſubjectis; ad illos enim, tanquam proximis ſuperiores pertinet confirmatio Archiepiſcoporum, ſedi Apoſtolicæ immediatè non ſubjectorum, Hoſtienſis in Summa de Eleſt. n. 27. & ab Archiepiſcopis cauſæ deferuntur per appellationem, can. 1. diſt. 99. & propter illorum negligentiam in collatione fit devolutio beneficiorum Eccleſiaſticorum, arg. à contrario c. Licet 3. de Suppl. neglig. ibi, Quid Archiepiſcopus alium Superiorem non habeat ad vos devoluta: & demum deferuntur querelæ adverſus Ar-

chiepiſcopos non exemptos, can. Si clericus 11. q. 1. cit. Azor. cap. 36. q. 3. Alia, quæ poſſunt, ex ſpecialibus ſingulorum privilegiis & receptis Conſuetudinibus ſunt deſumenda.

Archiepiſcopus, à Græco vocabulo ἀρχος, ſummum ſive Principem ſignificante, can. Cleros cit. V. Ordo verò cit. dicitur Prælatus Ordinis Epiſcopalis, qui alicujus Provinciæ Epiſcopis omnibus præeſt & aliô, uſu non minùs receptô, nomine vocari ſolet Metropolitanus, à menſura ſive numero civitatum, V. cit. vel potiùs à Metropoli, ſive præcipua & aliarum provinciæ civitatum quaſi Matre, in qua Archiepiſcopus reſidere conſuevit, can. De hiſ 13. diſt. 12. Gloſſa in V. cit. V. A menſura & cit. Tholoſan. cap. 10. n. 4.

Quantumvis autem Archiepiſcopus, ſicut Patriarchis & Primatibus non minor, ſic aliis Epiſcopis non major ſit quoad Ordinem & Characterem ſpiritualementem: tamen, ſicut illis minor, ſic iſtô major eſt autoritate & ſpirituali poteſtate ſive jurisdictione, ſe non, ut Epiſcopi, ad unam, ſed ad omnes totius Provinciæ civitates extendente, c. Super eo 22. de Cenſibus: quæ & quiddam Archiepiſcopo in Conciliis, in Conſecrationibus & aliis negotiis ſuffragentur, cauſa eſt, cur Epiſcopi ejus Suffraganei nuncupentur, c. Suffraganei 11. de Eleſtione, c. 1. de Foro compet. in 6. Sc. Azor cit. Lib. 3. cap. 33. q. 5. Unde

Conſiderari ac diſtingui in Archiepiſcopo poteſt & à DD. ſolet autoritas & poteſtas triplex. Una, propriam, ſive ipſi immediatè ſubjectam Diœceſin; altera Coëpiſcopos, ſive ſuæ Provinciæ Suffraganeos non exemptos; tertia iſtorum ſubditos ſpectans.

Vi primæ in propria sua dicecesi exercet omnia jura, quæ cæteris Episcopis, respectu suæ cuique dioecesis, adstruimus *Articulò sequenti*.

50. Vi secundæ immediatus & Ordinarius superior est omnium totius Provinciae sive Archiepiscopatus sui cœpiscoporum, sive Suffraganeorum non exemptorum; ut super eorum subiectione & causarum eos concernentium cognitione jurisdictionem, præter casus specialiter exceptos, Jure communi fundatam habeat, *arg. can. 1. Sc. q. 3. can. Quia cognovimus 10. q. 3. c. Pastoralis 11. pr. hic, ubi Glossa V. Exceptis Panormit. n. 2. & Barbosa n. 4.*

51. In specie autem, præter Suffraganeorum Confirmationem & Consecrationem, de Jure communi ipsi competentem, juxta dicta *Tit. 6. à n. 314.* Archiepiscopus suffraganeis non exemptis Primò, quæ ad eorum officium spectant, v.g. ut subditis justitiam administrent, Oeconomos in Ecclesiis constituent, Seminarium juxta Concilium Trident. *Sess. 23. cap. 8. de Ref.* erigant &c. præcipere, eosque negligentes ad illius executionem & ad residentiam, juxta ejusdem S. Synodi decretum *Sess. cit. cap. 1. de Reformat.* compellere, etiam per Censuras Ecclesiasticas potest, *c. 1. §. fin. in 6. & c. Venerabili 52. de Sent. excom.* observatâ tamen formâ præscriptâ, *c. Quia Pontificali 2. de Offic. deleg. in 6. & supra Tit. 29. n. 58.* declaratâ, *cit. Azor cap. 34. q. 9. §. Absolvit, Quaranta Summa Bullar. V. Aulhorit. Archiepisc. num. 11. & Barbosa à num. 23.*

Eâdem, quâ in hujusmodi Episcopum, etiam in ejus Vicarium generalem, in officio v.g. administratione justitiæ negligentem autoritate pollet, & hunc ad illius executionem per censuras compellere, Archiepiscopus potest, ut ex *e.*

1. de Offic. Vicar. in 6. junctò c. 1. §. fin. ibi in 6. cum Zabarella in Clement. 2. de Privileg. n. 2. desumunt cit. Quaranta n. 1. & Barbosa n. 28.

Secundò, suffraganeorum negligentiam supplet in collatione beneficiorum, *c. Licet 3. de Suppl. neglig. & c. Nulla n. de Concess. Prab. in Oeconomorum constitutione, can. Cum simus 9. q. 3. in excommunicatorum absolutione, c. Ad revocandam 8. hic, in executione ultimarum voluntatum, secundum Panormit. in c. cit. n. 11. & eundem Barboiam cap. 7. num. 35.*

Tertiò, suffraganeos convocare potest ad Synodum sive Concilium Provinciale, olim quot annis bis, *can. 1. de Offic. 18. postea singulis annis semel, can. Quinquagesimam 6. dist. cit. & c. Sicut 27. de disciplina. Novissimò autem Jure S. Synodi Trident. Sess. 24. cap. 2. de Ref.* quòvis triennio congregandum; & cum ipsorum consensu & consensu statuta Provincialia condere, *can. Nullus 9. 3. cit.*

Quartò, iidem coram Archiepiscopo conveniri, tam in Criminalibus quàm Civilibus causis olim poterunt, *can. cit. c. Pastoralis cit. pr. & c. Sollicitudinis 54. de appell.* Hodie verò Criminalium graviorum, tam cognitio quàm definitio, reservata est sedi Apostolicæ. Minores autem ad Concilium Provinciale deferendæ sunt, ex dispositione Trident. *Sess. 24. cap. 5. de ref.* Imò à cit. Barbosa cap. 7. n. 46. allegatur rescriptum Congreg. Cardd. præpositorum negot. Episcop. 7. Maji 1588. Vi cujus Episcopi Suffraganei coaveniri coram Archiepiscopo, etiam in causis Civilibus non possunt. Quæ de re multum ambigit Engel *Lib. 1. Tit. 33. n. 38.* quòd, antiquò Jure spectatò, Archiepiscopus cognoscere poterat de Civilibus, imò Criminalibus causis Episcoporum suffraganeorum: Tridentinum autem

num autem solas Criminales excipiat; ac proinde sibi contrariam Juris antiqui Regulam de causis Civilibus firmet, *arg. l. Quasitum 12. §. 43. ff. de Fundo instructo*, præsertim; cum, ejus dispositio sit correctoria, *arg. c. Cum expediat 29. de Elect. in 6. §. l. Præcipimus 32. in fine C. de appell. eamque ab expressis ad non expressas & illis oppositas causas extendendi potestatem penes dictam Cardd. Congregationem esse, non constet.*

56. Vi tertiæ Potestatis Archiepiscopus jurisdictionem Ordinariâ in subditos suorû suffraganeorum, non quidem regulariter, sed certis duntaxat & Jure expressis casibus emergentibus exercet, *can. Nullus 9. q. 3. c. Pastoralis pr. cit. c. 1. hic in 6. §. c. 1. de Suppl. neglig. in 6. quorum textum dispositioni non obstat; quod can. 34. Apostol. & can. Per singulas q. 3. cit. ei jurisdictione in totam provinciam tribuatur; quia hæc ejus jurisdictione, respectu personarum immediatè subjeclarum Episcopis, Jure expressis, vel privilegio aut legitime præscriptâ consuetudine concessis casibus duntaxat exerceri potest: quod prius *cit.* sanctionibus Ecclesiasticis salubriter constitutum est; ne Ecclesiasticus Ordo confundatur & cum proprio & immediato Superiore disciplina Ecclesiastica facile contemnatur, Barbofa *cit. cap. 7. n. 51. Gonzalez in c. Duo 9. n. 4. §. 11.**

57. Casuum autem Jure expressorum Primus est, quò ab Episcopi ejusque Officialis sive Vicarii generalis sententia aut gravamine ad Archiepiscopum appellatur, *can. Conquestus 9. q. 3. c. Duo cit. c. 1. hic in 6. §. c. Romana 3. de Appell. in 6.* De causis autem, ita ad se devolutis, etsi per se aut Vicarium suum aut etiam per delegatum in propria sua vel ejus, à quo provocatum est, diocesi cognoscere valeat, subditum tamen illius diocesenum

ad causæ ad se devolutæ delegationem recipiendam invitum compellere ipse non potest: & propterea, ut compellatur, ad proprium ipsius Episcopum suffraganeum suum recurrere, & huic, ut illum compellat, præcipere potest, *c. Pastoralis §. pr. cit. §. c. 1. §. Neque de Foro comp. in 6. ubi ratio redditur; quòd hujusmodi delegatus deleganti subjeclus non sit ante appellationem: & per hanc ei appellans duntaxat & appellatus subjiciantur: compulsionis autem actus, cum sit jurisdictionis contentiosæ, in subditum tantum exerceatur, Glossa in l. Unic. V. Resedissent C. Qui pro sua jurisdic. Vivianus in c. Pastoralis cit.*

58. Secundus casus est, quò visitat Provinciam, *c. Sopita 14. §. c. Super eo 22. de Censibus*; eò enim tempore in suorum Suffraganeorum subditos jurisdictionem per se vel per alios exercere valet in foro interno, ipsos à peccatis etiam reservatis & censuris absolvendò, *c. 1. §. c. fin. eadem Rubr. in 6.* Externam autem jurisdictionem exercere, *vg. excommunicandò, non potest: nisi contra criminosos notorios &, procuraciones negandò, vel alia ratione visitationem, aut ejus jurisdictionem impediendes, c. 1. de Penâ in 6. Barbofa cap. cit. n. 92.*

59. Tertius est, quò à Suffraganeorum subditis commissa crimina notoria, etiam extratempus Visitacionis, saltem si Episcopus non præverit, punire, *c. 1. §. Notoria de Censib. in 6. & pravas consuetudines per provinciam invalescentes collere, easque frequentantes excommunicare possit, c. Ad extirpandas 11. c. fin. de Filiis, presbyt. §. c. Ex frequentibus 3. de Institue. saltem, si in eo suffraganei sint negligentes, Panormit. in c. cit. n. 3. & Quaranta V. cit. n. 23.* Eosdem extra Visitacionis tempus punire valet propter injurias, sibi, nuntiis, aut familiæ suæ illatas in usu juris.

risidictionis, *c. 1. de Penit. in 6. cit.* Quaranta *n. 23.* & Barbosa *n. 73.*

60. Quartus, cum causa Criminalis inter Episcopum ejusque subditum clericum agitatur; ea enim ad Concilium Provinciale, cui Archiepiscopus praesidet, *c. Si-cut 27. de Accusat.* & ubi ejusmodi Concilia non habentur, ad hunc tanquam immediatum judicem est deferenda; ita tamen; ut ex causa probabili recusari, vel ab eo appellari queat ad Papam, Laiman *de Jurisdic. Ordin. n. 8.* ad quem graviora Episcoporum crimina hodie deferenda, dictum est *n. 54.* Causa autem Civilis, qua Episcopus clericum sibi subiectum conveniret, non coram Archiepiscopo; quia iste clerici sibi non immediate subiecti iudex non est; sed coram arbitris, utriusque partis consensu eligendis, esset expedienda, *can. Si clericus 11. q. 1.* à quibus tamen, tanquam ab arbitris Juris & necessariis, ad Archiepiscopum appellari potest, *arg. c. Ab arbitris 11. de Offic. deleg. in 6. Engel cit. Tit. 33. n. 30.*
61. Quintus casus est, quò Canonici absque rationabili & manifesta causa cessant à Divinis; tali enim casu ad querelam Episcopi eos punire & ad officium compellere per censuras Ecclesiasticas Archiepiscopus, tanquam sedis Apostolicæ delegatus, potest, *c. Irrefragabili 13. §. Caeterum, Quaranta l. cit. & Barbosa n. 74.* qui plures casus dabit.
62. Sicut Archiepiscopus in suorum suffraganeorum, sic etiam Primas & Patriarcha in suorum Archiepiscoporum subditos jurisdictionem exercere nequeunt, præterquam in casibus Jure expressis: ut, si per viam appellationis ab Archiepiscopo causa devolvatur, & aliæ ex privilegio vel Consuetudine ipsis competentes, *c. Duo 9. & per ibi notata à Panormit. Laiman & Barbosa n. 1.*

ARTICULUS IV.

De Episcopis.

SUMMARIUM.

63. Nominis etymon & significatio.
64. Episcopi potestas sua in generalibus.
65. Diœcesanâ, ad varia se extendente:
66. Et Jurisdictionali, includens potestatem Ordinandi &c.
67. De causis Ecclesiasticis cognoscendis.
68. Punendi criminosos, aliquando etiam Regulares & laicos.
69. Imploratio, si opus sit auxilio laicis Secularis sua auctoritate.
70. Cui vicissim suum auxilium tribuere tenetur:
71. Censuras ferendi & relaxandi.
72. Diœcesim Visitandi, infirmam ad deservendum:
73. Leges ferendi, in iisque dispensandi,
74. Etiam, cum dispensari possit, consuetudine Apostolicâ.
75. Vel decreto Concilii simpliciter asseritur.
76. Jurisdictionem immediatam à Christo accipit Papa.
77. Secundum aliquos etiam Episcopi.
78. Contrarium ostenditur ex SS. Litteris & Canonibus:
79. Firmaturque ratione,
80. Et Solutione objectionum.
81. Episcopum Papa instar omnia, non reservata, in sua Diœcesi posse asserentium Opinio,
82. Falsitatis convincitur ex Jure
83. Ratione,
84. Et Variorum exemplorum demonstratione: